

Sag C-415/20

Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

7. september 2020

Forelæggende ret:

Finanzgericht Hamburg (Tyskland)

Afgørelse af:

20. august 2020

Sagsøger:

Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH

Sagsøgt:

Hauptzollamt Hamburg

Hovedsagens genstand

Søgsmål med påstand om betaling af renter for uretmæssigt ikke bevilgede eksportrestitutioner og for uretmæssigt fastsatte sanktioner

Genstand og retsgrundlag for forelæggelsen

Fortolkning af EU-retten, artikel 267 TEUF

Præjudicielle spørgsmål

1. Foreligger medlemsstaternes forpligtelse i henhold til EU-retten til at tilbagebetale afgifter, som er opkrævet i strid med EU-retten, med tillæg af renter, også i tilfælde, hvor grunden til tilbagebetalingen ikke er, at Den Europæiske Unions Domstol har fastslået, at retsgrundlaget er i strid med EU-retten, men derimod Domstolens fortolkning af en (under-)position i den kombinerede nomenklatur?

2. Kan principperne for det EU-retlige rentekrav, som Den Europæiske Unions Domstol har udviklet, også overføres til betalingen af eksportrestitutioner, som myndigheden i medlemsstaten har nægtet i strid med EU-retten?

Anførte EU-retlige bestemmelser

Kommissionens forordning (EF) nr. 800/1999 af 15. april 1999 om fælles gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner for landbrugsprodukter (EFT 1999, L 102, s. 11), 65. betragtning, artikel 49 og artikel 51

Anførte nationale bestemmelser

Abgabenordnung (lov om afgifter, herefter »AO«), §§ 37, 233 og 236

Gesetz zur Durchführung der Gemeinsamen Marktorganisation und der Direktzahlungen (lov om gennemførelse af de fælles markedsordninger og direkte støtte, herefter »MOG«), §§ 6 og 14

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 Sagsøgeren eksporterede fjerkræslagtekroppe til tredjelande. I perioden fra januar til juni 2012 afslog sagsøgte Hauptzollamt (toldmyndigheden) at yde eksportrestitutioner til sagsøgeren for de eksporterede varer med henvisning til, at de eksporterede varer ikke var af sædvanlig handelskvalitet, idet fjerkræslagtekroppene ikke var plukket fuldstændigt henholdsvis indeholdt for mange indvolde, og fastsatte en sanktion over for sagsøgeren med den begrundelse, at virksomheden havde ansøgt om en højere eksportrestitution, end den var berettiget til.
- 2 Efter at Finanzgericht Hamburg (domstol i skatte- og afgiftsretlige sager, Hamburg) på grundlag af Domstolens fortolkning af underposition 0207 1210 henholdsvis 0207 1290 i bilag I til Kommissionens forordning (EØF) nr. 3846/87 af 17. december 1987 om fastsættelsen af nomenklaturen over eksportrestitutioner for landbrugsprodukter (EFT 1987, L 366, s. 1) i dom af 24. november 2011, Gebr. Stolle (C-323/10 - C-326/10, EU:C:2011:774), havde fastslået, at tilstedeværelsen af få fjer ikke er til hinder for restitutionen henholdsvis at slagtekroppen kan være vedlagt op til i alt fire af de heri nævnte indvolde, bevilgede Hauptzollamt sagsøgeren de ansøgte eksportrestitutioner og tilbagebetalte de fastsatte sanktioner.
- 3 Derefter anmodede sagsøgeren det sagsøgte Hauptzollamt om betaling renter for de eksportrestitutioner, som ikke var blevet bevilget, og for de uretmæssigt fastsatte sanktioner for henholdsvis den periode, hvor restitutionerne blev nægtet, og den periode, hvor sanktionerne var fastsat, hvilket det sagsøgte Hauptzollamt

afslog. Hauptzollamt afviste også en klage over dette afslag. Sagsøgeren anlagde derfor sag ved den forelæggende ret til prøvelse af denne afgørelse.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

Det første præjudicielle spørgsmål: Renter af uretmæssigt betalte og tilbagebetalte sanktioner

- 4 Sagsøgeren kan ikke støtte sit rentekrav på nationale bestemmelser. I henhold til AO's § 233 forrentes krav vedrørende skyldige skatter og afgifter, herunder også tilbagebetalingskrav i henhold til § AO's § 37, stk. 2, første punktum, kun, såfremt dette er fastsat ved lov. AO's § 236, som kommer i betragtning i denne forbindelse, finder imidlertid ikke anvendelse i det foreliggende tilfælde, da den forudsætter, at der er anlagt sag vedrørende det tilgrundliggende tilbagebetalingsbeløb, hvilket imidlertid ikke er sket i den foreliggende sag. Kun i så fald kan der opstå et rentekrav fra sagens anlæggelse, dvs. fra det tidspunkt, hvor stævningen forkyndes for sagsøgte. Heller ikke i forordning nr. 800/1999 findes et retsgrundlag, som sagsøgeren kan støtte sit krav på.
- 5 Ifølge Domstolens praksis er der imidlertid, når (import-)afgifter er blevet opkrævet i strid med EU-retten, for medlemsstaterne en forpligtelse, der følger af EU-retten, til heraf til de borgere, der har krav på tilbagebetaling, at betale renter, som påløber fra tidspunktet for disse borgeres betaling af de tilbagebetalte afgifter (dom af 18.1.2017, Wortmann, C-365/15, EU:C:2017:19, konklusionen). Denne afgørelse fra Domstolens følger efter en række af afgørelser, hvor Domstolen på baggrund af EU-retten forpligtede medlemsstaterne til ikke blot at tilbagebetale afgifter, som er opkrævet i strid med EU-retten, men også det tab, der følger af, at pengebeløb ikke har været til rådighed (jf. f.eks. dom af 27.9.2012, Zuckerfabrik Jülich, C-113/10, C-147/10 og C-234/10, EU:C:2012:591, præmis 65), idet der i princippet betales renter i perioden mellem datoen for den ikke-skyldige betaling af den omhandlede afgift og datoen for tilbagebetaling heraf (jf. dom af 18.4.2013, Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250, præmis 28).
- 6 Sanktioner, der er støttet på artikel 51 i forordning nr. 800/1999, udgør ganske vist ikke afgifter, men bøder. Den forelæggende ret er imidlertid ikke i tvivl om, at den retspraksis fra Domstolen, som er nævnt i ovenstående punkt, skal forstås i en bred og generel forstand således, at det afgørende ikke er den retlige klassificering af den offentligretlige betalingspligt, som myndigheden i medlemsstaten har fastsat i strid med EU-retten, som (import-)afgift, skat eller – som i det foreliggende tilfælde – sanktion.
- 7 Derimod er den forelæggende ret med hensyn til EU-retten i tvivl om, hvorvidt medlemsstaternes pligt, som er beskrevet ovenfor, også foreligger i tilfælde, hvor grunden til tilbagebetalingen ikke er, at Domstolen har fastslået, at retsgrundlaget er i strid med EU-retten, men derimod – som i den foreliggende sag – (blot) Domstolens fortolkning af en (under-)position i den kombinerede nomenklatur.

- 8 Efter den forelæggende rets opfattelse må synspunktet om compensation også af det tab, der følger af, at pengebeløb ikke har været til rådighed, som Domstolen flere gange har fremhævet (jf. bl.a. dom af 18.4.2013, *Irimie*, C-565/11, EU:C:2013:250, præmis 21), imidlertid også gælde for hovedsagen. Også sagsøgeren led nemlig tab som følge af, at de finansielle midler, som virksomheden måtte bruge på at betale de uretmæssigt fastsatte sanktioner, ikke stod til dens rådighed som likvide midler.
- 9 Hvad angår det tidspunkt, hvor en fortolkning, som Domstolen foretager under udøvelse af artikel 267 TEUF, har virkning, belyser og præciserer den fortolkning, som Domstolen giver en fællesskabsretlig regel under udøvelse af sin kompetence i henhold til traktatens artikel 177, efter fast retspraksis i nødvendigt omfang betydningen og rækkevidden af den pågældende regel, således som den skal forstås og anvendes, henholdsvis burde have været forstået og anvendt fra sin ikrafttræden, hvoraf det følger, at den således fortolkede regel kan og skal anvendes af retten endog i forbindelse med retsforhold, der er stiftet og består, før der afsiges dom vedrørende fortolkningsanmodningen, såfremt betingelserne for at forelægge en tvist om anvendelsen af den nævnte regel i øvrigt er opfyldt (dom af 22.10.1998, *IN. CO. GE.* '90 m.fl., C-10/97 - C-22/97, EU:C:1998:498, præmis 23). Også i det foreliggende tilfælde virker den fortolkning af underposition 0207 1210 henholdsvis 0207 1290 i bilag I i forordning nr. 3846/87, som Domstolen foretog i dom af 24. november 2011, *Gebr. Stolle* (C-323/10 - C-326/10, EU:C:2011:774), således *ex tunc* med den konsekvens, at den sanktion, som blev fastsat over for sagsøgeren, fra begyndelsen af var i strid med EU-retten og dermed blev fastsat under tilsidesættelse af EU-retten.

Det andet præjudicielle spørgsmål: Renter af for sent udbetalte eksportrestitutioner

- 10 Der findes i EU-retten ingen bestemmelse, som fastsætter et rentekrav i tilfælde af, at en eksportrestitution uretmæssigt bliver udbetalt for sent. Hvad den foreliggende sag angår, fremgår der af artikel 49, stk. 8, i forordning nr. 800/1999 navnlig intet om eksportørens rettigheder, når den i bestemmelsen nævnte frist er udløbet, og medlemsstatens myndighed ikke har udbetalt eksportrestitutionen. Dermed må det således principielt tilkomme den enkelte medlemsstats nationale retsorden at regulere betingelserne for betaling af renter for statsstøtte, som udbetales for sent.
- 11 National ret indeholder ikke noget generelt retsprincip om (rimelig) forrentning af statslige ydelser, som betales for sent, men kun en forrentning i henhold til nøje beskrevne faktiske omstændigheder. I det foreliggende tilfælde er det principielt MOG's § 14, stk. 2, sammenholdt med AO's § 236, der kommer i betragtning. Her er det imidlertid også en betingelse, at der er anlagt sag (jf. ovenfor, punkt 4), hvilket imidlertid ikke er opfyldt i den foreliggende sag, da der ikke er anlagt sag med påstand om tilbagebetaling af sanktionerne.

- 12 Da sagsøgeren først med stor forsinkelse fik udbetalt eksportrestitutionerne for de eksporterede fjerkræslagtekroppe, som virksomheden var berettiget til i henhold til EU-retten, led denne part tab på grund af den manglende rådighed over disse beløb; sagsøgeren befandt sig dermed i en lignende situation som en afgiftspligtig person, som bliver afkrævet afgifter i strid med EU-retten.
- 13 Domstolen har fremhævet hensynet til en »vis symmetri« mellem for det første de erhvervsdrivende, som i strid med EU-retten har opnået en fordel på grund af en fejl, og for det andet de erhvervsdrivende, som på grund af en fejl derimod har lidt et tab (dom af 18.1.2017, Wortmann, C-365/15, EU:C:2017:19, præmis 29). I henhold til 65. betragtning til forordning nr. 800/1999 bør der for at sikre ligebehandling af eksportørerne i medlemsstaterne i forbindelse med eksportrestitutionerne indføres en udtrykkelig bestemmelse om, at modtageren skal tilbagebetale ethvert uretmæssigt udbetalt beløb med renter. I overensstemmelse med denne EU-retlige bestemmelse fastsatte den nationale lovgiver i MOG's § 14, stk. 1, første punktum, at krav om tilbagebetaling af ydelser skal forrentes fra det tidspunkt, hvor de opstår. Hvis den nationale retsorden skal følge princippet om symmetri, kan det være nødvendigt, at en erhvervsdrivende ligeledes kan gøre krav på renter allerede fra det tidspunkt, hvor eksportrestitutionen uretmæssigt blev nægtet, da hensynet til en »vis symmetri« mellem den erhvervsdrivendes og toldforvaltningens situation, som blev fremhævet af Domstolen, i modsat kun ville være yderst ufuldkomment realiseret.
- 14 Imidlertid regulerede medlemsstaten i det mindste i MOG's § 14, stk. 2, at krav på ydelser, som også eksportrestitutionerne hører til ifølge MOG's § 6, stk. 1, nr. 1a, skal forrentes fra sagens anlæggelse, dvs. fra forkyndelsen af stævningen for sagsøgte. Den erhvervsdrivende er således i det mindste delvis berettiget til en rimelig erstatning for de finansielle tab, som han har lidt ved, at medlemsstaten i strid med EU-retten udbetalte eksportrestitutionerne for sent. Som allerede nævnt (jf. ovenfor, punkt 4) har sagsøgeren imidlertid ikke gjort kravet om eksportrestitution gældende ad rettens vej.
- 15 I praksis forekommer det imidlertid hyppigt, at en erhvervsdrivende undlader også forfølge sit krav på eksportrestitution ad rettens vej, men kun med et retsmiddel på det første niveau over for medlemsstatens toldmyndighed, hvis parterne af procesøkonomiske grunde afventer udfaldet af en prøvesag ved retten. I dette tilfælde kan den erhvervsdrivende ikke gøre krav på renter, hvis prøvesagen i henhold til national ret falder ud til hans fordel, hvilket kan begrundes med den overvejelse, at det er den erhvervsdrivendes selvstændige beslutning ikke at gøre kravet gældende ad rettens vej, men i stedet afvente udfaldet af en prøvesag, og at den erhvervsdrivende dermed også må bære de retlige følger, nemlig afkald på et rentekrav i henhold til AO's § 236.